

עם וספר

הוצאה חדיפעמית של

הברית העברית העולמית

בעריכת נתן זנדיבלאם ח'אביב, מלון תשי"ה - אונסם 1945

ה ת ו כ ן :

ע. כורנשטיין — אורוגוי	זכר שמעון נינצבורג ז"ל.
א. אלישז — מבסיקי	פ. נינצבורג / ש. הלל / ג' טשה שהם / ישראל סז / ת. צ. לוריה /
ת. ברמן — קובת	פרופ. ג. שלוש — הנריטה סולד ז"ל
י. ד. מרנקו — קוננו הבלנית	על ההולכים מאחז
ס. ת. כ"מלכה — סאנגיר	לחקמה הריסות תרבותנו:
ש. אלמליח — מרוקו	הראליצ ב. צ. עזיאל / הרב ד"ר י. רבין /
תרב א. מ. פינברתום — אלביד	משה כרסון / ד"ר ש. איזנשטם /
ג. ירושלמי — סונים	ארי אבדוהב / משה קליינמאן /
מ. ברנר — סוריה	אברהם לוינמן / יצחק רבינוביץ /
ע. שולמי — איראן	אברהם אלמליח / ד"ר א. רונעפלד /
הרב פ. זוארץ — טרופליטניה	החונטה בתפוצים:
א. סמס — חוזה	פרופ. י. פטאי — י"ה עגריה
מ. לוי — חימן	ד"ר ש. סרבוט י"ס, ילגריה
כחבים ארינו	אליעזר — הי"ד לתו
בארץ ישראל:	מ. נחמזון בות מצ
ד"ר ר. פטאי — יר למנהגי ישראל	ד"ר ל. לוי זכביזת לת
י. איזנברג — על התחונות בארץ	י. מישר. אותו יום
בברית העברית העולמית	ג. זו. — ז"י אליו הרוד
בשדה ספר:	ד. ג. — גופש הלכת/הרמטל
ג. גרינבלאט — במשעולי ספרותנו	צ. ככהיזה בחלוק שינוג — אנגליה
עבר בנינו — המלחמה בספרותנו	ה. ספיא ימריה את עזא
פ. עזאי — שלשה ספרי שנה	ו. לינינג ולא רצה לתק
צבי רודי — לצאה שירי יהודה הלוי	ז. את המצווה הזאת יח
הרב א. מאיר — על הראשון לציון	י. ובקשנורו שישכב גץ — קנזה
א. אור / זאב לרסן — ספרי לימוד	מ. הזמן סיפר על תוצא
מ. פרינקל — עבריה במערב	את החוברת הראשו
ידיעות	לספרי ההוצאה של
	מעט תמלאנה חמש
	גדול עשיריתוכן. יל"א ב' ארץ ישראל. ת. ה. 1121

אבן-ותב גם הפעם להגיש לנו יצירה מסרה-תיה בעלת נושא היגיו ואקטואלי. יסופר בה על תלאותיו ונדוריו של נער יהודי בורה מניסו וילנה לעבר הגבול הרוסי, חלב סת-בוזק עם קריאת הפרקים הראשונים המתארים חיי אהיונו בניסו והיתוסים הלבניים בין אב ובנו בכל זאת, משלה חאב את הבן מעל פניו בלוח כלב נאמן מאגלף כדי להציל את חייו. הנער הקפן והכלב הגרול סניעים אחרי נדורים קשים לשפת הכבוש הנאצי. פארטוזאנים רוסים מעכברים אותם למס-קבה שסם גוסע הנער לפרס ועוסר לעלות לארץ-ישראל.

אבן-ותב יודע לגנון את העלילה בסוט-מים לזריום ודרמטיום רבים. ספסר הדמויות שבספר אינו גדול אך כולן הן תיבת הנאצי, הרופא המולני, אכרים, נתן, הילד היהודי שאינו סבובל לחלוק מעסר גופני ואורי סירושלים, הסות דמונית שהנער יוצר לעצמו ובנהל עמו שיתות בעזרת חוש ספף רק „בשפתו של הירח“ בונת הסחכר סתבלטת בעיקר כבאר שני הנערים זה סול ות, אליק בן הניסו, זה הנער הקטן שהיילים לזוויינים ורופים אחריו ובכל זאת ער הוא לגרול אתנו, זוכר את כל היתורים הנזועים ברעב ונדורים יעל נפשו, אליק זה שאינו רוצה לסקטם: „הן פשע הוא לשקוטן“ ומשום כך רואה הוא את עצמו כשליה של כל אלו אשר „שאפו לכוז אל הסנותח. והוא חקקורו עור לפניו, הוסן רוזק עליו להזיק בארץ-ישר-

עזרא רייכרם / על האנציקלופריה לספרות*

בהופעת האנציקלופריה לספרות ישראלית וכללית תוקן דבר שחסר הית והסרוננו הגר-גש זה בבר. לא היה לנו שום ספר עברי שיוסוץ לספרות הכללית, והקורא העברי היה נאלץ לגזע על אנציקלופריות הלועזיות, לשאוב בהן ידועות על הספרים ושינויהם והאיל רוב האנציקלופריות הנתות אינן מהאיכות לקורא שלנו, כי ספרים בהן פר-טום על יחסו של הסופר הלועזי ליהודים והשפעתו על ספרותנו. הרי שגם כהן לא מצאו קוראינו סיפוק, והנה באה האנציקלו-פדיה ההרשה שלפנינו לתקן את הסעיות.

(* אנציקלופריה לספרות ישראלית וכל-לית כעריכת ברזק קרופניק ובהשתתפות חבר סופרים ומלומדים. 3 כרכים, הוצאת „מצפה“, תל-אביב.

היא נערכה על ידי סופר שחציונות נר לרג-ליו זלמן יהאמן לחשוק בכל מקרה את היסני-רות היהודיים והשפעת-הגומלון בספרות העולם. העורך הקדיש תשומת לב סיוותרת לקופרים העעירים שבתוכנו, וציוינה גם יזריתם של כמה ספרים יהודיים בולטו הסוכיות ושוהותם היהודית היתה ידועה רק לידועי תן. באנציקלופריה זו ניתן מקום כרחב גם לסיפרי ארצות המזרח (ערכים, סע-רים, פרסים, סורקים). מבין שלשה אלפים הערכים ובעלה כששלושת הברכים הראשונים ישנם כשלוש סאות ערכים על סופרי האומ"ל לאם השונים עם כל זה לא מושששה המגטול היסודית של האנציקלופריה והיא להרחיב את דעת הקורא ולהציג לפניו את הספרות הכללית כחטיבה יצירתית אנושית. האנציק-לופדיה לספרות מיועדת לקורא העברי המס-

הפטולה העברית בטונים

השגת הרשיקן הממשלתי לאגודת "הברית העברית" בטונים יכולה להחשב כגולת הכותרת של פעולה נאמני העברית במקום. לאחד חרות הדעת החיובית של כל המחלקות הממשלתיות, במסרה הבקשה להברעת הנציב בעצמו, הואיל והשלמונות הבינו, כי יש במלוייה משום מתן זכות עקרונית ולאומית חשובה מאד לאוכלוסייה היהודית.

ההישג השני החשוב הוא — שקבלת טונים הכירה בחובה להפסיק את ידיעת השפה העברית בתוך בתי-הספר והסכימה לקבל תחת הנהלתה ועל אחריותה את הוראת השפה העברית כשפה חיה ושפתו הלאומית של הקבוץ היהודי בגולה. לאחר שהכירה בעיקר זה עמדה ומינתה נציג רשמי להנהלת ענף חדש זה של תפקידיה וקבעה תקציב מיוחד לכך. הנציג הרשמי הזה של הקהלה, הרשאי לעבד ולדרוש תקציבים בכל עניני החינוך העברי הוא טר מאיר חכים, מנהל בתי-הסם של כיתה בטונים. בעזרתו של טר חכים עלה להטיל על הסורים העברים בטונים חכנית ללימודים אתנית, כתוצאה מעשית ראשונה של היחס החדש הזה לעבודה העברית החליטה הקהלה, העשירה למדי, להזמין ספרים עבריים מארץ-ישראל בסכום ניכר, אכן גם ועדי הקהלות וגם טנהלי חברת כית. טכרניים על רצונם השל לשפך את לימוד השפה העברית בבתי-הספר, אולם לפי שעה אין רצון יפה זה ניתן להתגשם בחיים. בבתי-הספר של האליאנס אי אפשר לפי שעה להכניס שום תיקון בי הנהגה הראשית של חברה זו ככה זכתה אטנם לחזור ולהתחל בבנינה המרכזי שבפריה, אולם טרם הסתדרה וטרם נגשה לפעולות של חידוש תרבותה, ואשר לבית-הספר של הקהלה הנקרא "אורי-תורה" — הרי זה נמצא בשפל המדרגה בעקב פעולות המלחמה. בנך בית-הספר החרמ להשכנת פליטים, ותלמידי בהים על מוריהם לומדים מפורזים ומפוררים בבתי הכנסת שבסכיה. לעומת זה נשתפר בהרבה מצב הלימודים בשערי הערב לעבריה, הניתנים בשני בתי-הספר של האליאנס — בעיר החרשה ובעיר העתיקה. הקהלה הקציבה בשביל שעורי ערב אלה סכום של 70,000 פראג לשנה. מספר התלמידים בשעורי הערב מגיע כעת ל-300. הצעירים הצעילים שבין המתלמידים הצמרפו כעת לברית העברית וכמעט בכל מוצאי שבת הם מתכנסים לשמוע הרצאות ולארגן פעולות אחרות להפצת התרבות העברית. רוב הטרצים הם מתלמידים המכינים את שיחותיהם בהדרכת מתנכיתם. והיו שיחות על ביאליק, על בלפור, על החשמונאים ועל אליעזר בן יהודה. לכל השאלות האלה ניתן הר ניכר בעתונות ולא רק בעתונות היהודית, אלא גם בעתונות הכללית, כי תבעו. הנה לפי שעה האגודה היחידה שהוכרה באופן חוקי על ידי השלטונות זרק היא רשאית בתור כוז לפרסם את פעולותיה ברבים.

ידר עזאל, כותב לנו מנאבס:

רבה שמחתי, לשלוח את הידיעות שבקשחם על הנעשה בעירי בשפת חינוך והתרבות העברית. השעורים מתחזקים מדי יום ויום ועכשו מכין ההמון במנאבס את המצב הרע של החינוך העברי עד היום הנה, כולם רוצים ללמוד, מסתן עד גדול, וחסרים מורים ללמד. יש כעת ביתח תלמידי-מורים אשר מאספת כ-100 תלמידים ומת-קדמים יפה. מקוה אני לפתח עוד כיתה אחי

רת — יש רק דבר אחד שהקהלה פה אינה שר-אפת כלל ללימודים וסמילא אינה מסייעת ביום-ביום עלית הרגל לעיר. אל חסדי (30 ק"מ מנאבס) שכל יהודי טוניסיה משתתפים בה, מדרתי עם התלמידים תגינה קטנה, הראשונה בעברית בעיר הזאת, ונאומים בעבודת של מבר גרים וצעירים. יש לנו כעת מקהלה אשר לוסדת שירים בשני קולות. אני מקוה שיקשרים בין איי וגולתנו יהיו טובים, כל הארץ היא מקור חינוך בכל דבר ורוחני.